

טו. שא"ה. האם אפשר לברך על דעת להתחיל לאכול במקום אחד ולהמשיך במקום אחר.

תשובה. מותר לכתחילה לצאת מחדר לחדר אם בשעת ברכה היה בדעתו לצאת, אבל אין לצאת מבית לבית אף אם היתה דעתו לכך בשעת הברכה, אלא יברך תחילה ברכה אחרונה ואחר כך יצא, ואם עשה בשעת ברכת נטילת ידים מעשה המוכיח שבדעתו לצאת, כגון שהלך לכיוון הפתח, ואף אם עמד בשעת הברכה באופן שנראה שעומד לצאת, רשאי לצאת אף מבית לבית. וכן מי שהתחיל לאכול מאכל ברחוב יכול להמשיך את אכילתו ברכב, וכן אם התחיל לאכול ברכב רשאי להמשיך לאכול מחוץ לרכב.

טז. שא"ה. היוצא מחדר למרפסת שאין לה גג, או היוצא מדירה לדירה דרך חדר מדרגות, האם נחשב כיוצא מחדר לחדר או כיוצא מבית לבית.

מבית לבית, וכמו שיתבאר ענין זה בבאורים לתשובה הבאה.

טו. לצאת מחדר לחדר, אם היתה דעתו לכך בשעת הברכה מותר, וכמ"ש הרמ"א בסימן קע"ח סעיף א', אבל מבית לבית לא מהני. וכן מוכח מדברי מרן בסעיף ג' שכתב שאם היה בגן ורוצה לאכול מפירות כל אילן ואילן, יכול לברך ברכה אחת, אם בשעה שברך היתה דעתו לאכול מאותם האחרים, אבל מגן לגן צריך לברך. וכתבו האחרונים שם שמאילן לאילן חשיב כמחדר לחדר. מוכח שדעת מרן דמהני דעתו רק מחדר לחדר, ולא מבית לבית. ואף אם אוכל פת לא מהני דעתו כדי לצאת מבית לבית, ומש"כ במ"ב שם ס"ק מ' שמהני בפת לכתחילה, זהו דוקא לשיטת הרמ"א בסעיף ב', אבל למרן רק מחדר לחדר שרי, וכמו שנתבאר.

ומכל מקום נראה שאם עושה מעשה המוכיח שבדעתו לצאת, הו"ל כהולכי דרכים, שכתב מרן בסעיף ד' שמותרים לכתחילה ללכת ממקום למקום כשדעתם לכך, ומשום שלא קבעו עצמן למקומם, וכמ"ש הרמב"ם בפרק ד' מהלכות ברכות הלכה א', והולכי דרכים משנים אף ממקום למקום, שהרי פעמים עוברים דרך פרדסים וכדומה, וא"כ הכא נמי אם עושה מעשה שמראה שאינו קובע עצמו למקומו, מהני ויכול להמשיך במקום אחר, אבל אם לא עשה מעשה המוכיח, אפילו היתה דעתו להמשיך במקום אחר לא מהני, שכיון שהתחיל במקום אחד קבע עצמו לאותו מקום, כונתו בטלה אצל מעשה קביעותו. וכן מי שהתחיל ברחוב יכול להמשיך ברכב, משום דהוי כהולכי דרכים וכמו שנתבאר.

טז. פשוט שכל שהוא תחת גג אחד נחשב כמחדר לחדר, וכמ"ש האחרונים, וראה גם במ"ב בסימן

חברים במקומו הראשון, כשחוזר צריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכל וברכה ראשונה על מה שאוכל. והרמ"א שם חלק בשני דברים, חדא שאין צריך לחזור ולברך אלא כשאכל פירות, אבל אכל פת כשיעור אינו חוזר ומברך כלל, ועוד, אף במקום שצריך לחזור ולברך, אינו מברך רק ברכה ראשונה על מה שרוצה לאכול, ולא צריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכל קודם לכן. ועוד נחלקו מרן והרמ"א אם מהני הניח זקן או חולה כשאוכלים פירות, שלדעת מרן שם בב"י לא מהני, ולדעת הרמ"א שם מהני, וראה בזה במג"א ובט"ז ובאליהו רבה שם. ונחלקו הפוסקים אי מחדר לחדר חשיב שינוי מקום, וראה בבאה"ל שם ד"ה כבית, וקי"ל ספק ברכות להקל. וראה בספר אור לציון תשובות ח"א חאו"ח סימן י"ז שנתבאר, דאף דקי"ל בדיעבד כהרמ"א ומשום ספק ברכות, מ"מ לא חיישינן לברכה שאינה צריכה, ולכן לכתחילה כדי לצאת לדעת מרן, אם אכל כשיעור צריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכל, ולחזור לברך על מה שרוצה לאכול, אבל אכל פחות מכשיעור, יסמוך על הרמ"א, ולא יברך אלא אם יצא מבית לבית ולא היתה זו סעודת פת וגם לא הניח במקומו חברים שאוכלים. ועל כל פנים ודאי שצריך לכתחילה לחוש לדעת מרן, ולא לצאת כלל באמצע אכילתו אפילו מחדר לחדר, אלא אם כן מניח מקצת חברים. ואם היו מסובים לאכילת פירות, אפילו הניח מקצת חברים לא יצא לכתחילה, כיון שלדעת מרן לא מהני הניח זקן או חולה באכילת פירות. וגם נראה דלא מהני מש"כ בכה"ח שם אות א', שיש לוקחים בידם חתיכת פת כדי שלא יסיחו דעתם, שלא מצינו מקור לזה, ואפשר שאם לוקח בפיו שפיר דמי. ומ"מ יש אפשרות לצאת לכתחילה באמצע סעודתו מחדר לחדר אם היה כן בדעתו בשעת הברכה, אבל לא מהני דעתו כדי לצאת

תשובה. היוצא מחדר למרפסת, אף שאין לה גג, דינו כיוצא מחדר לחדר, וכן היוצא מדירה לדירה דרך חדר המדרגות, ואפילו מקומה לקומה, כל שהוא תחת גג אחד נחשב כיוצא מחדר לחדר.

יז. שא"ה. מי שנמצא במקום אחד, ומידי פעם מגישים לו כוס תה או קפה לשתייה, כגון בליל שבועות בבית הכנסת, או תלמידי חכמים בישיבה וכדומה, האם יכול לפטור בברכה אחת את כל מה שעתידי לשתות, או שצריך לברך על כל כוס וכוס.

תשובה. במקום שאחרים מגישים לו, או שהוא מגיש לעצמו אלא שאינו יודע אם ירצה לשתות עוד, יש לו לכתחילה לכוין בשעת הברכה שאין בדעתו לפטור בברכה זו אלא כוס זה בלבד, או אם שתה כשיעור ברכה אחרונה יברך ברכה אחרונה לאחר ששתה, ואז יברך על כל כוס וכוס, ויצא מידי כל ספק, ובדיעבד שלא עשה כן, אינו מברך אלא על הכוס הראשון בלבד, ובמקום שודאי דעתו לשתות מה שיביאו לו, יכוין בתחילה על כל מה שיביאו לו, וכן אם הוא מגיש לעצמו ובדעתו לשתות עוד, מברך לכתחילה רק על כוס ראשון, ופוסט בזה כל מה שישתה אחר כך, ואפילו לזמן מרובה, ובלבד שלא שינה את מקומו.

אלא שאינו יודע אם ירצה לשתות עוד, יכוין בהדיא לפטור בברכה שמברך כוס זה בלבד, או במקום ששתה שיעור המחייב ברכה אחרונה יברך ברכה אחרונה, ובוה יצא מידי ספק. וראה עוד מה שיתבאר בענין זה להלן בבאורים לתשובה י"ט. ובמקום שאם יביאו לו ודאי ישתה, יכוין בברכה ראשונה על כל מה שיביאו לו, וראה גם בכה"ח בסימן קע"ד אות כ"ז, ע"ש. ואם לא עשה כן לא יחזור לברך על שאר כוסות, משום ספק ברכות להקל.

ואין לחוש כשמכוין לפטור בהדיא רק כוס ראשון משום גורם ברכה שאינה צריכה, שכל שעושה כן לצאת מידי ספק אין בזה משום גורם ברכה שאינה צריכה, וכמו שנתבאר בספר אור לציון תשובות ח"א חאו"ח סימן י"ז, ע"ש. וכן מוכח מדברי השו"ע בסימן קע"ד סעיף ד', שכתב בסתם שהמבדיל על השולחן פוסט היין שבתוך המזון, והוסיף שי"א שאין ברכת יין הבדלה פוסטת אא"כ נטל ידיו קודם הבדלה, וכתב שם מרן, הלכך המבדיל קודם נטילה, יכוין שלא להוציא יין שבתוך הסעודה, ובדיעבד שלא כיון כך, פוסט יין שבתוך הסעודה, דספק ברכות דרבנן להקל. חזינן שאעפ"י שכתב מרן בסתם שפוסט, מ"מ כתב לכוין בהדיא שלא לפטור, ואז יוכל לברך על היין שבתוך המזון, אעפ"י שזה ספק גורם ברכה שאינה צריכה, ועל כרחך שהטעם הוא כמו שנתבאר, שכל שעושה כן כדי לצאת מידי ספק, אין בזה משום גורם ברכה שאינה צריכה, שהרי צריכה היא כדי לצאת מידי ספק.

רע"ג ס"ק ח', וא"כ אף מדירה לדירה, כל שהוא תחת גג אחד נחשב כמחדר לחדר, ואין חילוק לענין שינוי מקום אם שני החדרים או שתי הדירות שייכים לשני אנשים או לאדם אחד. ומכל מקום אף שתמיד בעינין תחת גג אחד, אעפ"כ לצאת מחדר למרפסת הסמוכה לו, אף שאין לה גג חשיב ג"כ מחדר לחדר, וכן מוכח מדברי הרמ"א בסימן רע"ג סעיף א', שכתב שמבית לסוכה חשיב כמפינה לפינה, וכתב שם במג"א ס"ק ב' דהיינו שהסוכה באותו חדר, אבל אם הוא בחדר אחר הוי כמחדר לחדר, מוכח שאף למקום שאינו מקורה חשיב כמחדר לחדר, שהרי הסוכה שעשויה עראי לא חשובה מקום מקורה. וכן מי שיצא באמצע אכילתו לחדר השירותים חשיב כיוצא מחדר לחדר. וראה לעיל בבאורים לתשובות הקודמות חילוקי הדינים בין מחדר לחדר למבית לבית.

יז. בשו"ע בסימן קע"ט סעיף ד' כתב, כשאדם נכנס לבית חבריו ויש שם חבורות הרבה שאוכלים וכל אחד מושיט לו כוס, יש מי שאומר שמברך על כל אחד בורא פרי הגפן, כי בכל פעם הוא נמלך. ובט"ז בסימן קע"ד ס"ק ז' כתב דהאידינא אינו מברך אלא על כוס ראשון בלבד, ע"ש באורך. וכתב באליהו רבה דכוין שספק ברכות להקל, לא יברך אלא על כוס ראשון בלבד, וכן כתב בכה"ח בסימן קע"ד אות כ"ז, וכתב שמ"מ טוב שיהא דעתו בשעת ברכה ראשונה על כל מה שישתה, ע"ש. ולכן הרוצה לצאת מידי ספק במקום שאחרים מגישים לו, וכן אם הוא מגיש לעצמו